

İrfan Aktan: Soykırımla yüzleşin, çünkü tarih yaşıyor!

Posted on 22/01/2015

6 Mart 1906'da Adana'da doğan Manuel Kırkyaşaryan, 1915'te ailesi ve bölgedeki Ermenilerle birlikte tehcir ediliyor. Ölüm yolculuğunda annesi Mariam, gözlerinin önünde nehre atlayıp intihar ediyor. İki gün sonra, geceyarısı uyandığında babası Stephan'ın açlık ve yorgunluktan ölmüş olduğunu görüyor. Henüz 9 yaşındaki Manuel, 17-18 yaşına kadar Midyat-Cizre bölgesindeki Kürt köylerinde kâh satılarak; kâh kaçarak, rençberlik, ırgatlık yaparak bir şekilde hayatta kalmayı başarıyor. Ölümlere, tecavüzlere, gaddarlıklara, hırsızlıklara, talanlara tanık oluyor.

Kötü olmayan ("iyi olan" demek kolay değil) insanlarla da karşılaşüyor Manuel. Kimi zaman ekmek veren biri çıkıyor karşısına, kimi zaman onu "sahiplenen" bir aile, ölüm döşeğindeki ("döşek" lafın gelişi tabii) akrabıyla ahırda gizlenmelerine göz yuman köylüler yahut anadan üryan bırakılan Manuel'e örtünmesi için peçesini uzatan bir kadın. Tehcir kafilesinden bir şekilde kopup Kürdistan köylerinde oradan oraya savrulan küçük Manuel, ilk gençliğine kadar kendi kavminin izini sürmekten geri durmuyor ve nihayet Hristiyanların yaşadığı bir köye, oradan da Ermenilerin olduğunu öğrendiği Musul'a yürüyerek gidiyor! 1915'te Adana'daki sıcak yuvasından çıkıp az da olsa soluk alabileceği Halep'e vardığında yıl 1924'tür 18-19 yaşlarındaki Manuel, hayatta kalabilen diğer Ermeni çocuklarının çoğu gibi öksüzdür. Halep'te önce teyzesini buluyor, sonra da kızkardeşlerinden birinin Amerika'da, diğerinin Kıbrıs'ta olduğunu öğreniyor. İlanlarla, mektuplaşmalarla birbirlerinin varlıklarından haberdar oluyorlar. Halep'teki teyzesi genç Manuel'i Amerika yerine daha yakın olan Kıbrıs'a, küçük ablası Ojen'in yanına gönderiyor.

Manuel'i 82 yıl her gece uyandıran kâbus

Nihayet 1937'de Kıbrıs'ta, Adana'daki kapı komşularının kızı, "beşik kertmesi" Zaruhi'yi buluyor ve 1937'de evleniyorlar. 1968 yılında da çocuklarının izinden, Avustralya-Sydney'e göç ediyor Kırkyaşaryan çifti. 1980 yılına kadar işsiz kaldığı günler dışında durmadan muhtelif yerlerde çalışan Kırkyaşaryan, 74 yaşında evine çekiliyor ve oturup tehcir anılarını kimseyi sokmadığı odasında kısık bir sesle teybe kaydediyor. Ölümünden önce kimsenin bu kasetleri dinlemeyeceğine dair de aile fertlerine söz verdirtiyor. En son iki yaşındayken gördüğü ablası Siruhi'yi ise 77 yaşındayken gidip California'da ziyaret ediyor. 1997'de ölene kadar sağlıklı bir yaşam sürdüren Manuel'in her gece saat 02 sularında kâbusla uyandığını ise anılarını kitaplaştıran Baskın Oran aktarıyor. Bu saat, 9 yaşındayken konakladıkları bir yerde uyanıp yanibaşında babasını ölü bulduğu saattir.

Manuel öldükten sonra, oğlu Stephan (dedesinin adını taşıyor) ses kayıtlarını Baskın Oran'a ulaştırıyor. Oran da büyük bir titizlikle bu kasetleri çözüyor ve ilk defa 2005 yılında, ses kayıtlarının da bulunduğu bir CD'yle İletişim Yayınları'ndan, "M.K. Adlı Çocuğun Tehcir Anıları" ismiyle bastırıyor. Manuel'in ilerleyen yaşına rağmen çalışmaya devam etmesine razı olmayan çocuklarına her seferinde verdiği bir yanıt var: "Ben dokuzumda öleceğidim. Bu hayat bana Allah'ın lütfudur."

Ermenilerin kemikleri

Kırkyaşaryan'ın hikâyesinde sayısız gaddarlık tanıklığı var ama herhalde en mide bulandırıcısı, Halep'teyken karşılaştığı bir olaydır. Onun ağzından aktaralım: "Ve dedik, burası Derzor çölüdür, devamı var, şimdik devam ediyoruz. 1925 senesiydi, vakıtlar yaz, ben ise Halep'te Topçuyanların garacında vorşopta zanaat öğreniyordum. Yani orada çalışıyordum. Günün birinde baktım ki, bir büyük otomobil yüklü garaca geldi. Üstü gayet yüksek çuvallarınan yüklenmiş bi şeyler varıdı. Dedim, 'Ne gadar yüklemişler bunu, ağır

değil mi?'. Ve bana dediler, 'Hayır, ağır değildir, hafiftir. Öyle çok görüyor fakat hafiftir.' 'Nedir,' dedim, 'çuvalların içindeki?' Bana dediler, 'Onun içindekinler, vaktında Ermeni muhacirleri ki, Derzor çöllerine gittiler ve yani götürdüler ve orada öldürdüler, onların kemikleridir' dediler. 'Ne yapacaklar bunu?' dedim. Dediler bana, 'Bir şirket Avrupa'dan gelmiş bu kemikleri toplatıp alıb İskenderun Limanı'na götürecektir ve oradan vapura yükledip Avrupa'ya yollayacaklar.' 'Ne yapacaklar?' dedim. 'Orasını bilmeyiz' dediler."

Soykırımı uğrayan Ermenilerin kemiklerinin toplanıp satıldığına dair tanıklık Kırkyaşaryan'ınkinden ibaret değil. Baskın Oran daha sonra bu meseleye dair başka belgeleri, Kırkyaşaryan'ın yukarıda iktibas ettiğimiz sözlerini tekrar naklederek bir yazısında paylaştı: Ermeni kemikleri ihracatı...

Manuel Kırkyaşaryan'ın anıları yayınlandığında Hrant Dink hayattaydı. On yıl önce yayınlandığında memlekette büyük yankı uyandıracak zannettiğim "M.K. Adlı Çocuğun Tehcir Anıları" kitabı, Ermeni Soykırımı'na dair tüm hakikatleri olduğu gibi, bu çarpıcı hikâyeyi de sünger gibi içine çekip görünmez kıldı. Kırkyaşaryan, ta Sydney'de, üstelik ömrünün son demlerinde hikâyesini teybe kaydederken bile ismini açıkça veremiyor ve söze "Benim ismim M.K." diye başlayorken, Hrant Dink, soykırım gerçeğiyle yüzleşmesi için İttihatçıların gömülü olduğu mezarlığın hemen ötesindeki Agos Gazetesi'nden cesur bir sesle "yüzleşin" diye haykırıyordu. O haykırışın soykırımcı zihniyette yaratacağı tesiri Kırkyaşaryan da Dink de biliyordu...

Soykırım anması ve Çanakkale zaferi

Kırkyaşaryan'ın ailesiyle birlikte Adana'dan çıkarılışının üzerinden tam 100 yıl geçti. Şimdi kemiklerinin bile satılıp muhtemelen gözlük çerçevesi yapıldığı Ermenilerin yanında geç de olsa durmanın zamanı! Lakin soykırımcı zihniyet bir gıdım olsun geri adım atmıyor.

Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan, Ermeni Soykırımı'nın 100. yıl anmalarının yapılacağı 24

Nisan tarihine kendince ince bir manevrayla Çanakkale anma programını tertipleledi. 102 “dünya liderini” de bu anmaya davet ederek, yine kendince soykırım anmasının etkisini kırmaya niyetlenmiş olan Erdoğan, Ermenistan Cumhurbaşkanı Serj Sarkisyan’ı da davetliler listesine ekledi. Sarkisyan’dan gelen incelikli yanıtın Ağrı Dağı’nın bu tarafındaki devlet erkânında kızartabileceği bir yüz yok maalesef. Mektuptan naklen: “Tarihi saptırma araçlarını her geçen yıl ‘geliştiren’ Türkiye, 18 Mart 1915’te başlayıp 1916 yılının Ocak ayının sonuna kadar devam etmesine rağmen, bu yıl ilk defa, Çanakkale Savaşı’nın yıldönümünü 24 Nisan’da kutlayacak. Üstelik İtilaf Devletlerinin kara çıkartmasının tarihi de 25 Nisan 1915’tir. Bu tarihin seçilmiş olması, uluslararası topluluğun dikkatini Ermeni Soykırımının yüzüncü yılını anan etkinliklerden inceliksiz bir tavırla uzaklaştırmaya çalışmaktan başka hangi amaca hizmet etmektedir? Dahası, bir anma etkinliği düzenlemeden önce, Türkiye’nin hem kendi halkına, hem de tüm insanlığa karşı çok daha önemli bir görevi var, o da Ermeni Soykırımının tanınması ve kınanması.”

Sarkisyan, mektubunu bir notla bitiriyor: “Ekselansları (Tayyip Erdoğan- İ.A.) birkaç ay önce sizi 24 Nisan’da Yerevan’da Ermeni Soykırımının masum kurbanlarının anısına düzenlediğimiz törene davet etmişim. Bizde davete yanıt almadan davet edilenin evine misafir olmak adetten değildir.”

Sisifos işkencesi

Dink’in devlet organizasyonu ile katledilişinin yıldönümü olan 19 Ocak’ın hemen öncesine denk düşen bu incelikli mektup tarihin sayfalarında yerini alacak almasına da, Türkiye’nin bu inceliği idrak edecek yöneticilere kavuşması anlaşılan daha epey zaman alacak. Tarihin üstesinden gelmeye çalışmak gibi beyhude bir çabanın, 100 yıldır karanlık maziden kaçmanın yollarını arayanlara bu Sisifos işkencesini daha ne kadar çektireceğini az çok tahmin edebiliyoruz. Ama kendi mazisinden kahramanlık söylenceleri devşirmek dışında çabası/gayesi olmayan bir devletin (ve onun eteklerine yapışarak ilerlemeye çalışan

toplumsal kesimlerin) yarattığı korku kendilerini de kapsar. Bu korkuyla daha kaç 19 Ocak'ın, 24 Nisan'ın üstünden atlanabileceği ise meçhul. Ara Güler'in, Fatih Akın'ın "Kesik" filminin galasında söylediğini herkes kulağına küpe etmeli: "Yaşasın tarih!" Tarih yaşıyor, yaşayacak. O yüzden dün (19 Ocak) Agos Gazetesi'nin önüne asılan pankarttaki çağrı, herkesi lanetli tarihten kopup kurtuluşa çağırıyordu: "Yüzleş!"

Kaynak: zete.com